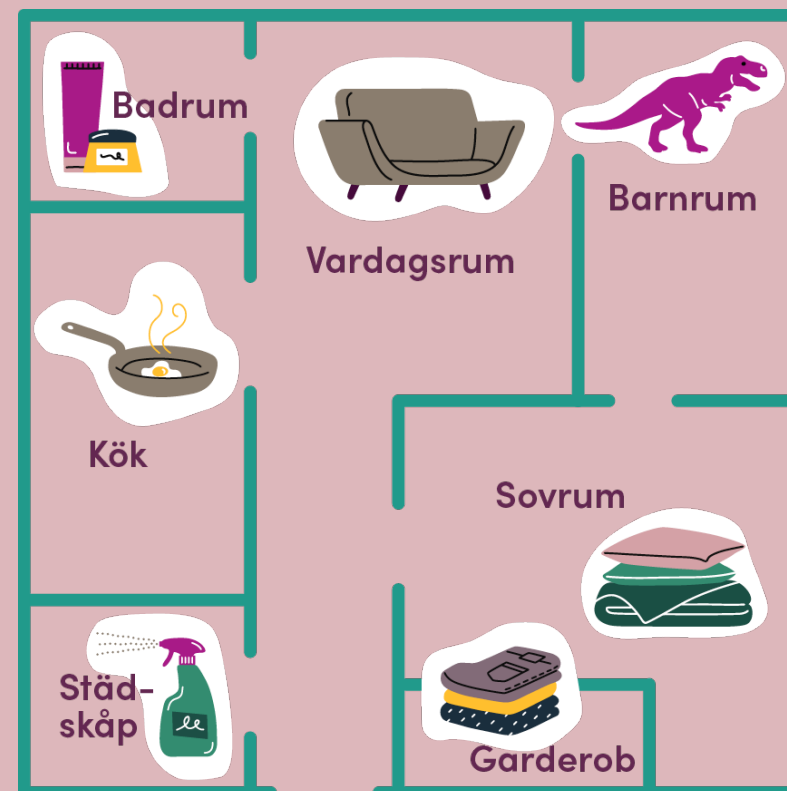

Mitt kemikaliesmarta hem – en studiecirkel genom 6 rum

DEL 2: Köket

Välkomna!

DEL 2

Köket

Syfte och mål

Syfte med studiecirkeln:

Lära oss olika sätt att minska vår exponering för skadliga kemikalier i hemmet.

Mål för dagen:

Veta vad vi kan göra för att minska på de skadliga kemikalierna i köket.

Dagens upplägg:

1. Incheckning
2. Köket
3. Mat och kontaktmaterial
4. PAUS
5. Liten plastskola
6. PFAS
7. Avrundning och till nästa gång

Under träffen:

Skriv gärna
ditt namn i
din profil!

Ha gärna
kameran på
och...

mikrofon på
ljudlöst.

Ställ frågor
genom att
räcka upp
handen
eller skriv i
chatten.

Vi parkerar
frågor som kan
tas upp senare.
kameran på.

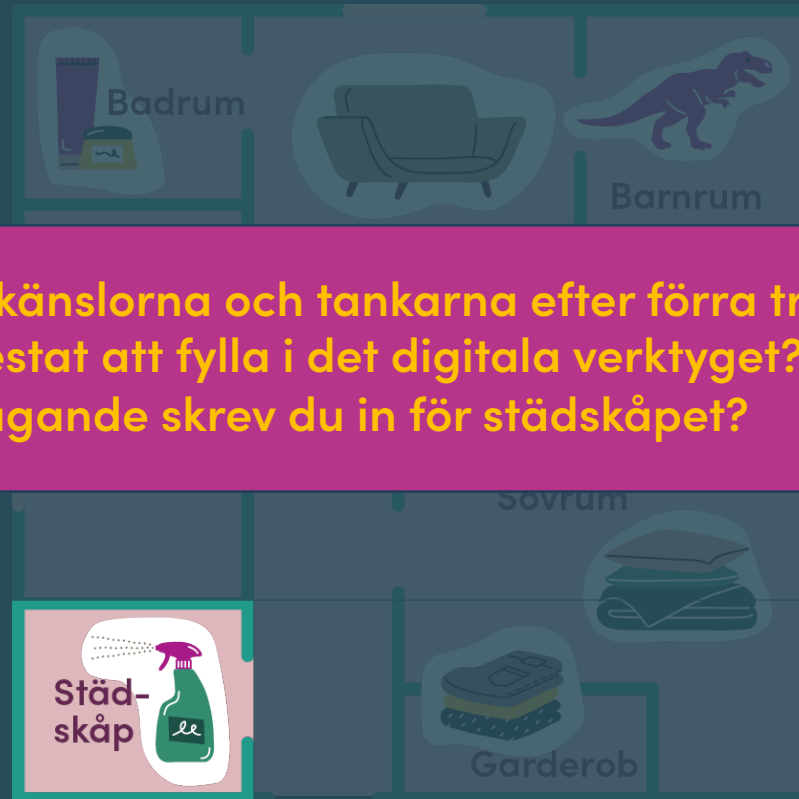

Vi kommer ta
en paus!

Reflektion från förra veckan: Mitt kemikaliesmarta städskåp

- 1) Hur gick känslorna och tankarna efter förra träffen?
- 2) Har du testat att fylla i det digitala verktyget? Hur var det? Vilket åtagande skrev du in för städskåpet?

I dag: Mitt kemikaliesmarta kök

Plast

PFAS

Bisfenol

PFAS

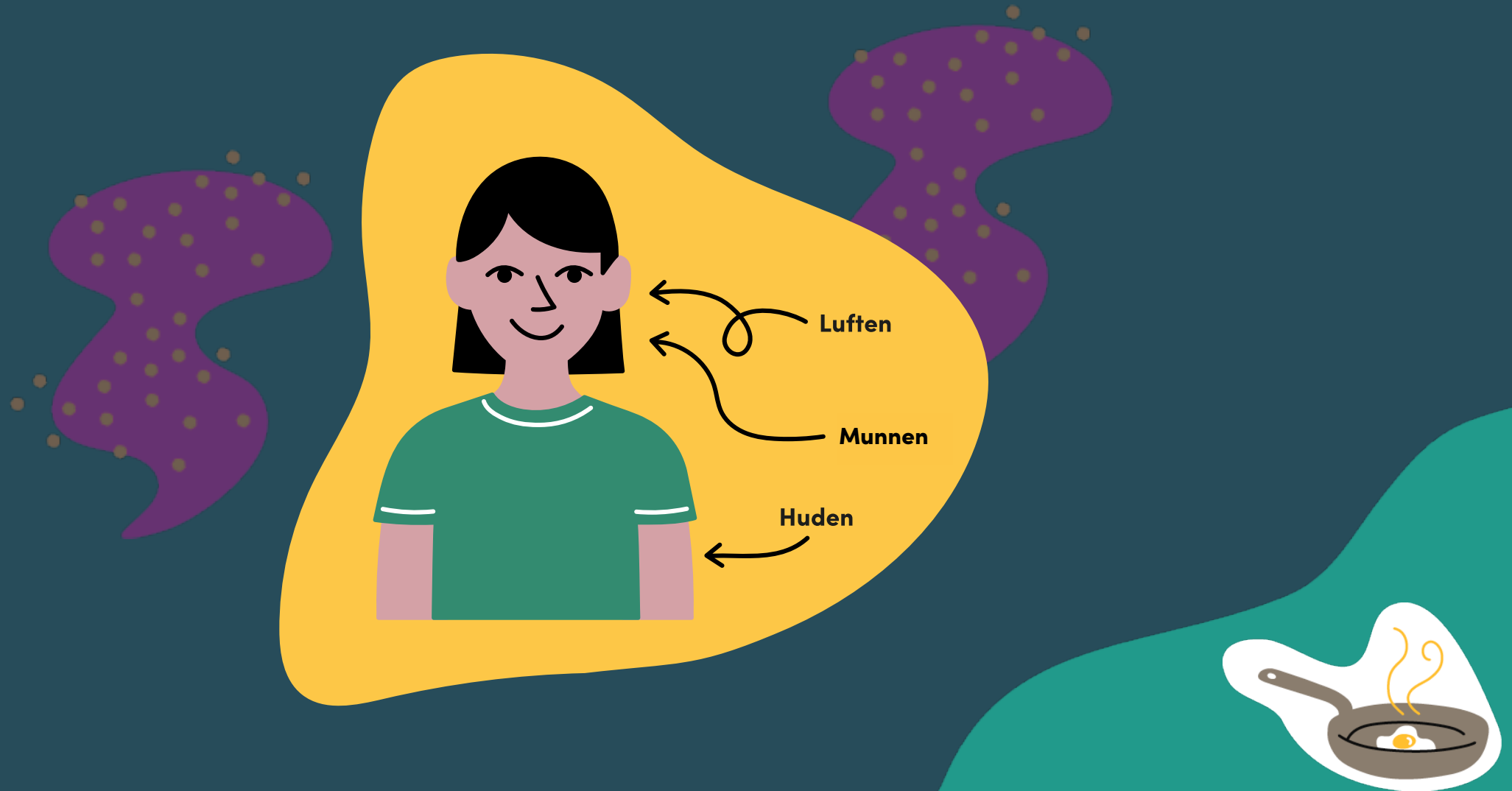
Kemikalier i vardagen

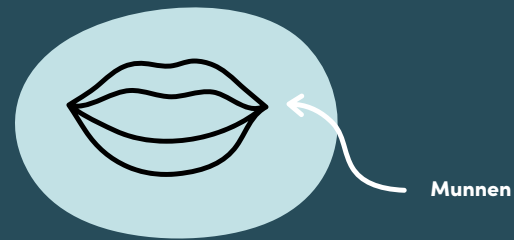
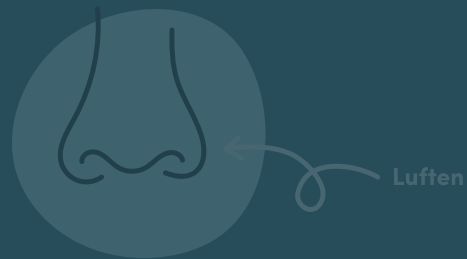
Cocktaileffekten

Hur kommer kemikalier in i kroppen?

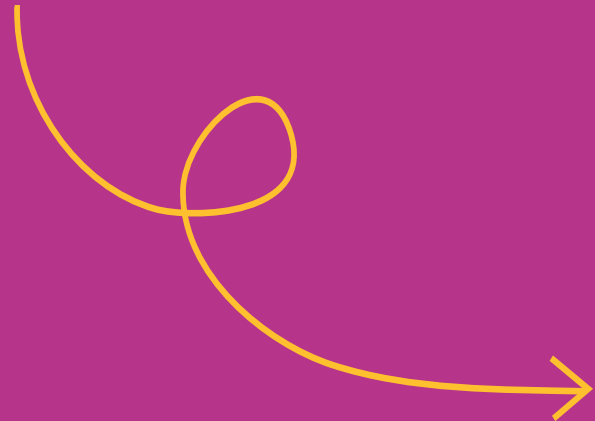

...i köket genom munnen

Skriv i chatten

- 1) Tre köksredskap du har använt i dag.
- 2) Vad ploppar upp när du tänker på skadliga kemikalier i köket?

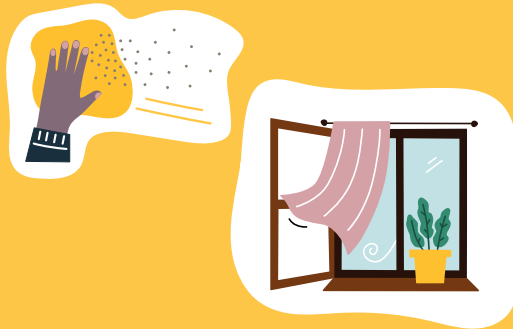
 Skriv i chatten!

De viktigaste tipsen

– för att minska din exponering av skadliga kemikalier i hemmet

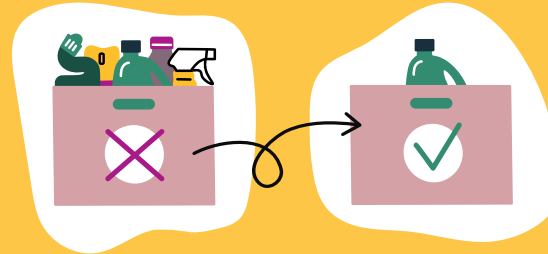
1

Vädra, dammsug & dammtorka

– för att städa bort kemikalier som samlats i dammet.

2

Minimera antal produkter & prylar

– för att minska antalet kemikaliekällor (och ta hand om avfallet på ett säkert sätt).

3

Handla medvetet

– köp produkter som omfattas av EU:s regler och titta efter miljömärkningar som är tredjepartscertifierade.

Ett kemikaliesmart kök

A

Välj säkra material – som är gjorda för livsmedelskontakt (titta efter glas- och gaffelsymbolen) och följ instruktionerna för säker användning.

B

Minska på plasten – välj i stället glas, keramik eller rostfritt stål. Undvik att förvara och värma mat i plast, särskilt om maten är syrlig eller fet. Släng repad plast.

C

Välj PFAS-fritt – till exempel gjutjärn, rostfritt stål, eller keramik. PFAS kan finnas i produkter med non-stick-beläggning som stekpannor, bakformar och bakplåtspapper.

Kontaktmaterial

= material som kommer i kontakt med mat och dryck

= material med denna symbol ska kunna användas i kontakt med livsmedel (mat och dryck) under normala förhållanden.

Fler symboler för säker användning = materialen kan:

frysas

värmas i ugn

mikras

diskas i maskin

Kontaktmaterial

- Använd **engångsförpackningar** endast **en gång**
- Använd **inte** en förpackning **för något annat** än det den är avsedd för

Granskning: Bakformar i silikon

- 8 av 18 testade bakformar i silikon släpper **problematiska ämnen**
- Flest problem i formor köpta från sajterna **Amazon, Aliexpress, Shein och Wish**
- Inte direkt hälsofarliga men bättre att inte använda varje dag
- Innan första användning: **diska** väl och **baka en "kaka"** av mjöl, vatten och olja som du slänger bort

Källa: Råd & Rön, 2022

PAUS!

→ Hämta 2 plastprodukter från köket som du använder ofta i kontakt med mat.

Liten plastskola

Liten plastskola

- Tillverkas av olja, kräver mycket energi och tillsatsämnen
- Påverkar klimat och miljö
- Biobaserad plast
- Komposterbar plast går inte att kompostera
- Mikroplast
- Innehåller kemikalier som kan läcka ut
- All plast är inte onödig – tex minskar matsvinn

Återvinningskoder

Polyetentereftalat

Lågdensitetspolyeten

Högdensitetspolyeten

Polypropen

Polyvinylklorid

Polysteren

Övriga plaster

För återvinning
gäller generellt:

Vit och...

...transparent
plast är
bättre.

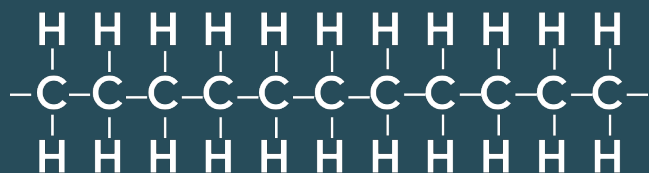
Svart plast
är svår att
återvinna.

Hur är plast uppbyggt?

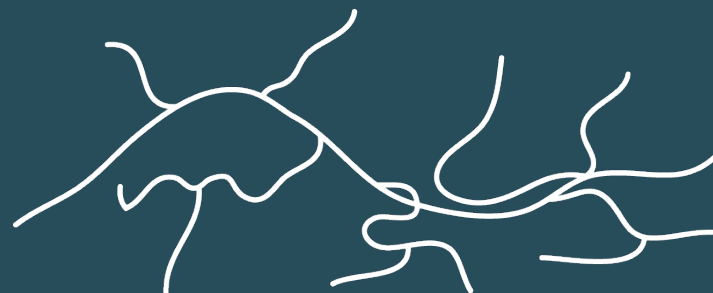
Monomerer länkas samman och bildar långa förgrenade kedjor - **polymerer**.

Polyeten (PET) skrivs så här ut...

...men ser ut ungefär så här:

Plasttillsatser

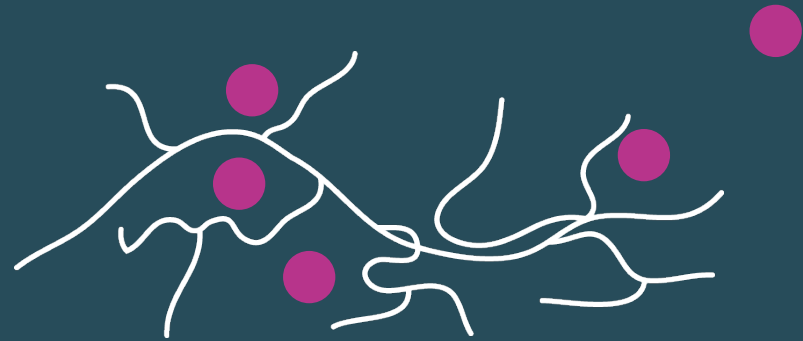
Exempel på tillsatser:

- Mjukgörare (t.ex. ftalater)
- Stabilisatorer (t.ex. bisfenol A)
- Antioxidanter
- UV-skyddande medel
- Färgämnen, färgstabilisatorer
- Flamskyddsmedel

Migration av plasttillsatser

- **Skadliga tillsatskemikaler** som kommer i kontakt med livsmedel kan "**vandra**" in i maten
- Detta kan ske när plasten **värms upp, är gammal eller används på fel sätt**
- Andelen tillsatser i plast varierar mellan 5 % (tex. polyeten) och 80 % (tex. polypropenkompositer)

Vad påverkar kemikaliemigration?

- **Lagringstid** för maten i förpackningen
- **Förvaringstemperatur** för maten i förpackningen
- **Fett- och syrahalt** i den förpackade livsmedelsprodukten
- **Storleken på kontaktytan** mellan mat och förpackning
- **UV-strålning** på förpackningen

Aktivitet!

Undersök de produkter ni har hämtat:

1. Vilken typ av plast är det?
2. Hur vet vi det?
3. Hur kan de här produkterna användas på ett säkert sätt?

Prata två och två

Dela i helgrupp!

Vad är PFAS?

Per- och polyfluorerande alkylsubstanser (PFAS)

- En ämnesgrupp med tusentals liknande ämnen
- Smuts-, vatten- och fettavvisande
- Industriellt framställd, inte naturligt förekommande
- Användningen av PFOS och PFOA är förbjudna men andra PFAS-alternativ har liknande skadliga egenskaper
- Förbud mot alla PFAS diskuteras i EU

Var finns PFAS?

Produkter:

Textilier

Trycksaker

Matförpackningar

Pannor/grytor med non-stick

Elektronik

Kosmetika

Växtskyddsmedel

Brandskum

Målarfärger

Byggmaterial

Arktis

PFAS hittas i
isbjörnar

Sverige

PFAS hittas i
grundvattnet
i Kallinge

Sydafrika

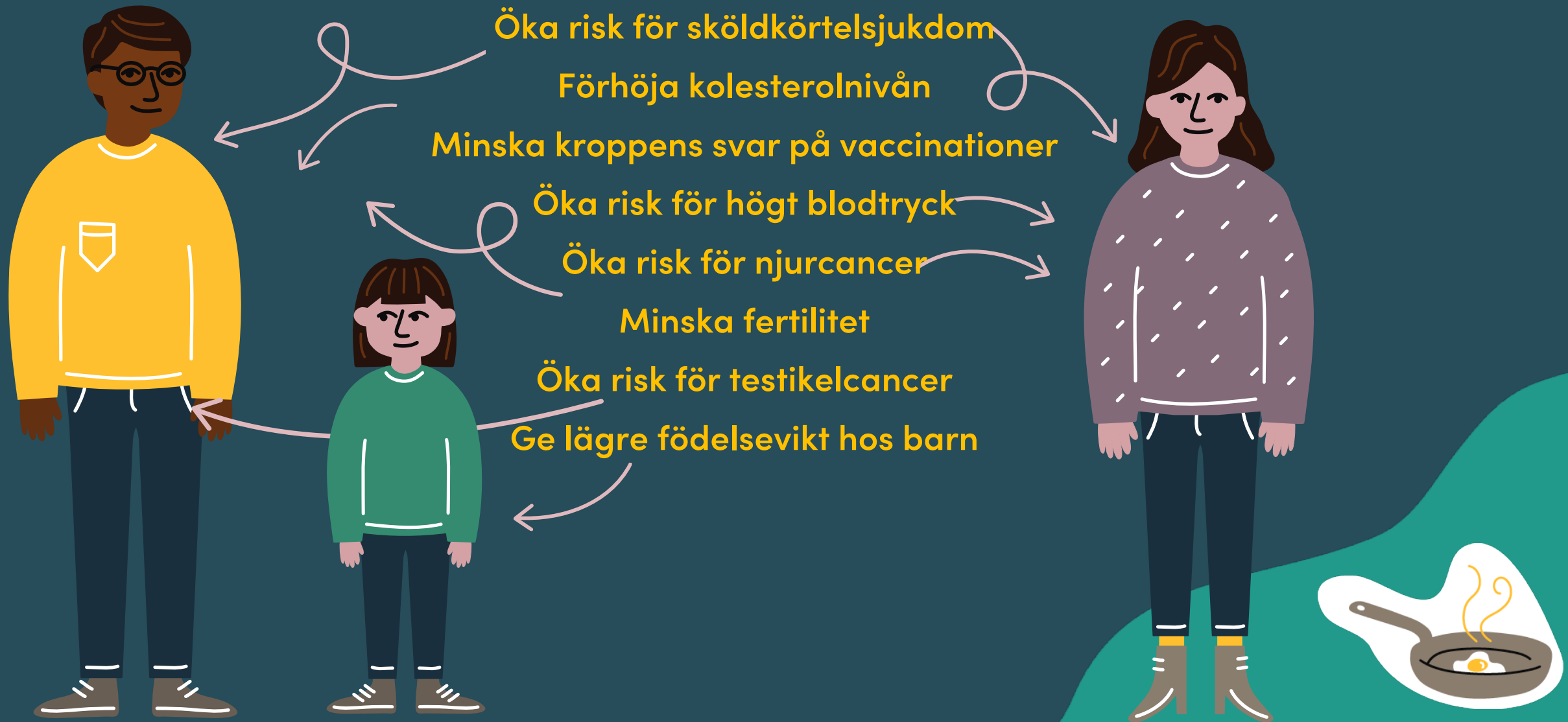
PFAS hittas i
luften längs
Afrikas kust

PFAS hittas i:

- Vatten/dricksvatten
- Jord
- Flora och fauna
- Grödor (mat)
- Luften

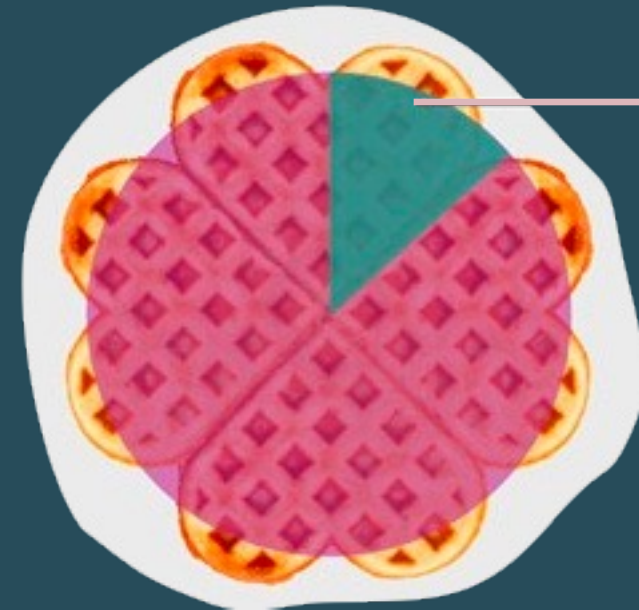

Forskning tyder på att PFAS kan...

Granskning: PFAS i våffeljärn

- Bara **2 av 15** våffeljärn **utan PFAS**
- Svårt att få information
- För bara 4 av 15 våffeljärn fanns **information på hemsidan** om vilken typ av non-stick-beläggning de har
- **"PFOA-fri"** betyder **inte PFAS-fri**, och anses som vilseledande marknadsföring eftersom PFOA är förbjudet från 2020
- PTFE som finns i Teflon, är ett **PFAS-ämne**

2 av 15
våffeljärn
utan PFAS

Källa: Sveriges Konsumenter, 2023

Ett kemikaliesmart kök

A

Välj säkra material – som är gjorda för livsmedelskontakt (titta efter glas- och gaffelsymbolen) och följ instruktionerna för säker användning.

B

Minska på plasten – välj i stället glas, keramik eller rostfritt stål. Undvik att förvara och värma mat i plast, särskilt om maten är syrlig eller fet. Släng repad plast.

C

Välj PFAS-fritt – till exempel gjutjärn, rostfritt stål, eller keramik. PFAS kan finnas i produkter med non-stick-beläggning som stekpannor, bakformar och bakplåtspapper.

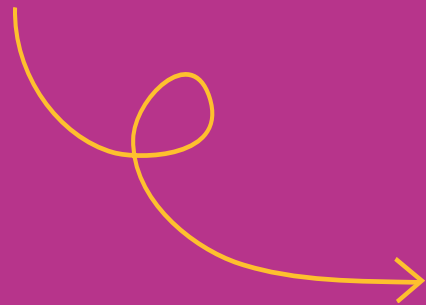
Till nästa gång - kolla köket

- Gå igenom köket med hjälp av verktyget Kemikaliesmart

Hur känns det just nu?

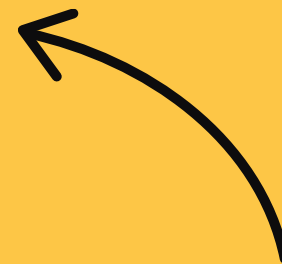
- Hur känns det just nu?
- Vilka är dina aha-upplevelser från idag?

Dela i helgrupp

Tack för i dag!

All info från i dag finns på:
www.sverigeskonsumenter.se/koket

Vi ses nästa vecka i badrummet!